

MUSEUM STUDIES, MONUMENT STUDIESDOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-004-9-37>**МУЗЕЙ ТА ВИЩА ОСВІТА – РОЗВИТОК СПІВПРАЦІ
ЧЕРЕЗ УЧАСТЬ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ У XXI СТОЛІТТІ****Андрес Г. О.**

*кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та історії мистецтва
Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури
м. Київ, Україна*

Питання відкритості та привабливості музеїв для відвідувачів, актуалізації їх ролі в житті суспільства та підходів до реалізації своїх функцій – особливо актуальні. Основними напрямками музейної діяльності, відповідно до ст. 2. Закону України «Про музей та музейну справу», є науково-дослідна, культурно-освітня діяльність, комплектування музейних збірань, експозиційна, фондова, реставраційна, виставкова, пам'яткоохоронна робота, та ін.[1]

Сьогодні особливої ваги набуває культурно-освітня функція. Аналізуючи роль музеїв в процесі освіти майбутніх фахівців, варто відзначити те, що «...уміння обережно й ефективно відходити від шаблону і розвивати власний особливий підхід, допомагаючи своєму музею об'єднувати людей і предмети – важливий елемент творчої практики для сучасних музейних працівників» [2, с. 18]. Виходячи із наведеного варто зазначити, що музей має беззаперечно високе значення для підготовки фахівців галузі культури та мистецтва.

Здебільше, дисципліни із теорії і практики музейної справи викладаються для студентів галузі «культура і мистецтво», «гуманітарні науки» – спеціальностей: «Музезнавство, пам'яткознавство», «Образотворче мистецтво», «Декоративне мистецтво, реставрація», а також «Історія та археологія» [3]. В більшості закладів вищої освіти історія музейної справи, науково-фондова робота музеїв, екскурсійна, експозиційна діяльність та виставкова робота, є окремими навчальними дисциплінами. Оволодіння ними вимагає формування у студентів напрацювання компетенцій та навичок для практичної реалізації в

професійному житті, тому необхідне застосування комплексного підходу і співпраці «музей та ЗВО».

Корисний практичний досвід, стосовно удосконалення викладання дисципліни «Основи музейної справи» для студентів факультету Теорії та історії мистецтва НАОМА. Першим етапом впровадження практичної складової, стало введення підготовки та проведення авторських оглядових екскурсій студентами в експозиції Національного музею мистецтв ім. Богдана та Варвари Ханенків (м. Київ). В результаті, кожен студент отримує фахові поради щодо методики проведення своєї екскурсії, логіки побудови тексту, особливостей роботи із аудиторією, та перший практичний досвід.

Практична робота продовжується при реалізації виставкових проєктів. У співпраці із кафедрою «Живопису та композиції», започатковано проєкт «Навчальні виставки». Авторам його стали викладачі та співробітники НАОМА та партнери Академії – співробітники *Центру Української Культури та Мистецтва та ДІАЗ «Стародавній Київ»*, які надають виставковий простір, консультації та практичну допомогу. Суть проєкту полягала в тому, щоб після теоретичного вивчення етапів підготовки і організації виставкового проєкту, студенти реалізували власну виставку із реальними творами образотворчого мистецтва. Підготувати проєкт від ідеї, формулювання концепції, підготовки договорів, прес-релізу, етикетажу англійською та українською мовами, експлікації (інформації про художників), пакування, фотографування експонатів, проєкту афіші, реклами, підготовки експозиції та сценарію – до проведення відкриття, роботи із ЗМІ та відвідувачами виставки.

Більше ніж за 100 років діяльності, в Академії накопичилися твори мистецтва видатних українських художників таких як Трохименко К., Яблонська Т., Елева К., Шовкуненко А. та багатьох інших. Протягом 5 років реалізовано 11 виставкових проєктів, серед яких: виставка натюрморту «Красномовний світ мовчазних речей». (2017 р.); «... як сонце застигло у рамі» Персональна виставка панно з соломи художниці Ольги Денисюк. (2018 р.); Виставка портретного живопису «Ми споглядаємо за вами» (2018); виставка акварельного живопису 50-х – 2019 рр. ХХ ст. «Watercolor. Інтелектуальне мистецтво» (2019 р.); Персональна виставка живопису Олесея Солов'я «Мистецький образ – пори року» (2020 р.), та ін.

Вагомую складовою музейної справи є науково-фондова робота. Найкращі роботи студентів-живописців НАОМА відбираються до навчально-методичного фонду НАОМА, починаючи із 60 років

XX століття і продовжується їх постійне поповнення. А це вимагає проведення обліку. Студенти проводять – обміри, визначення та опис стану збереження, мистецтвознавчий опис для інвентарної картки. Додатково, із ними проводять практичні заняття реставратори, музейні співробітники. В результаті, формується картотека та база даних на твори мистецтва академії.

Умови карантину поставили нові виклики як перед навчальними закладами, так і перед музеями, скоротились можливості практичного реалізації освітнього процесу. Згадані установи із переходом в систему он-лайн, почали запроваджувати нові форми діяльності. В ЗВО, будь-яка модель дистанційного навчання повинна передбачати гнучке поєднання: 1) самостійної пізнавальної діяльності учнів з різними джерелами інформації, учбовими матеріалами курсу. 2) оперативною і системною взаємодією з викладачем курсу, консультантом-координатором проекту, 3) групові роботи ... з іншим учасниками курсу [4].

В міжнародній практиці (американській, західноєвропейській) впровадження цифрових технологій в музейну справу «...бере свій початок з 80х рр. XX ст., з моменту широкого розповсюдження глобальної мережі» [5].

Міжнародною організацією зі стандартизації (ISO) було прийнято музейний стандарт для баз даних комп'ютерних зображень, що містить уніфіковані норми мінімального опису музейного предмета. На його основі вже створена єдина європейська мережа «Museum On Line» (MOL). У 2011 р. Google Cultural Institute розпочав Google Art Project – з метою відкриття музеїв для віртуального відвідування. Google Art Project включив: музейні експозиції, «Дива світу», роботи з музейних фондів. Google Art Project став найбільшим в мережі зібранням зображенням творів мистецтва. На 2015 р. музеї з 40 країн інтегрували свої музейні фонди в Інтернет [6].

Вітчизняний досвід використання інноваційних технологій не такий багатий – дослідники виділяють: перший етап, кінець 90-х рр. XX ст. – 10-ті рр. XXI ст. – поява музейних сайтів, введення в музейну діяльність аудіо гідів. Другий етап, з 10-х рр. XXI ст. – в музейній справі розпочато використання QR-кодів, налагоджується зворотній зв'язок між музейною аудиторією та персоналом в соціальних мережах, музейні сайти завдяки наявності віртуальних турів сприймаються як музейна експозиція [6]. З іншої сторони – попри певне відставання у впровадженні новітніх технологій у музейну справу загалом, і у освітній процес зокрема, спонукало українські музеї активізувати діяльність в цьому напрямку. Особливо, щодо нових форм роботи із аудиторією.

НАОМА, спільно із Літературно-меморіальним музеєм-квартирою П.Г.Тичини (Київ) організували освітній онлайн-проект «Наукові зустрічі. Музей: говоримо про головне». Після опрацювання теоретичного матеріалу відбувається он-лайн зустріч із фахівцем музею, який ділиться своїм практичним досвідом. Зустрічі проводяться в експозиції, картотеці, виставковому просторі музею. Обговорюють питання пов'язані із науковою атрибуцією, експертизою, класифікацією, реставрацією музейних предметів. Відео із проведеними бесідами розміщуються на YouTube каналі музею. В перспективі планується практична робота студентів із підготовки оновлених текстів екскурсії, створення віртуальної виставки творів живопису 60-70 років українських митців, для музею

Такий підхід дозволить забезпечити студентам логічне поєднання теоретичного матеріалу і приклади практичної діяльності музею за основними напрямків музейної роботи, розвинути та закріпити теоретичні знання.

Сучасний музей – це складний поліфункціональний інститут, в основі його діяльності стоїть музейна колекція, навколо якої і здійснюються традиційні форми роботи музеїв. Профільні заклади вищої освіти мають здійснити підготовку студентів для роботи в музеях XXI ст., всі види діяльності якого будуть базуватися як на удосконаленні традиційних, так і на впровадженні новітніх форм роботи. Налагодження співпраці між закладами вищої освіти та музеями, пошуки спільних рішень, розширення і впровадження нових форм в освітній процес покращуючи якість фахової підготовки студентів для майбутньої професійної діяльності.

Література:

1. Про музей та музейну справу. Закон України від 29.06.1995 р. №250/95 –ВР. Дата оновлення: 25.09.2020 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/249/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 20.11.2020)
2. Норріс Л. Креативність у музейній практиці; пер. з англ. А. Коструби, Г. Кузьо, О. Омельчук, Є. Червоного. – Київ, 2017. – 192 с
3. Про особливості запровадження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти. Наказ № 1151, затвердженого постановою КМУ від 29.04 2015 № 266. Дата оновлення: 03.06.2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1460-15#Text> (дата звернення: 21.11.2020)
4. Вымятин, В.М. Дистанционное обучение истории: проблемы и перспективы /В.М. Вымятин, В.П. Демкин, Г.В. Можаява//Опыт

компьютеризации исторического образования в странах СНГ: Сб. ст. / Под ред. В.Н. Сидорцова, Е.Н. Балькиной. – Мн.: БГУ, 1999. – С. 71–81
URL: <https://docplayer.ru/34195292-Distancionnoe-obuchenie-istorii-problemy-i-perspektivy-v-m-vumyatin-v-p-demkin-g-v-mozhaeva-institut-distancionnogo-obrazovaniya-tomsk-rossiya.html> ____ (дата звернення: 15.11.2020)

5. Черченко О. Світові та українські музеї в умовах інформаційно-комп'ютерного суспільства – URL: <http://www.dspspace.nbuv.gov.ua/.../08-cherchenko.pdf?...1>. (дата звернення: 15.11.2020)

6. Белікова М. Запровадження інноваційних технологій в музеях України. – URL: http://old.istznu.org/dc/file.php?host_id=1&path=/page/issues/43/66.pdf (дата звернення: 15.11.2020)

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-004-9-38>

**МУЗЕЙНА СПАДЩИНА УКРАЇНИ
ЯК ЧАСТИНА СВІТОВОГО КУЛЬТУРНОГО НАДБАННЯ
(ЗА МАТЕРІАЛАМИ МЕХП ІН НАН УКРАЇНИ¹)**

Булгакова-Ситник Л. П.

кандидат історичних наук,

старший науковий співробітник

Національної академії наук України,

старший науковий співробітник

Музею етнографії та художнього промислу

Інституту народознавства національної академії наук України

м. Львів, Україна

Музейне колекціонування на території сучасної України започаткувалося у другій половині XIX ст. У Львові, який у той час був одним із головних осередків українського і польського політичного, громадського, релігійного і культурного життя в умовах Австро-Угорської імперії, було засновано кілька музейних інституцій [1, с. 71-98]. Серед них Міський промисловий музей (1874 р. далі МПМ) і Музей Наукового товариства ім. Шевченка (1895 р.). 1951 року

¹ МЕХП ІН НАН України – Музей етнографії та художнього промислу Інституту народознавства НАН України.